

פרשת עקב

להנהיג פירושן להקשיב - עם שומע ולא עם מצוית

”וְהָיָה עֲקֵב תִּשְׁמָעוֹן” – כך נפתחת פרשת עקב. השורש שמ"ע הוא מן המילים המרכזיות בספר דברים, והוא מופיע בו עשרות פעמים. הופעתו המפורסמת ביותר היא בקריאת שמע: ”שמע ישראל“. המילה ”לשמע“ במקרא איננה מציינת רק קליטה פיזית של צליל. היא כוללת הקשבה, הבנה, הפנמה, ואפילו ציות הנובע מתודעה.

הרב זקס מתריע מפני מה שהוא מכנה ”כֶּשֶׁל ההיתקְגְמוֹת“ – ההנחה שמילים מתורגמות באופן מלא משפה לשפה. אין באנגלית מילה אחת המקיפה את כל משמעויותיה של ”שמע“. המילה העברית חורגת מ-heed או hear, obey. היא מבטאת קשר חי בין המדבר לשומע.

עובדה מפתיעה היא שבתורה אין מילה שמשמעותה הפשוטה היא ”לציית“. כאשר התורה מבקשת מאיתנו לעשות את רצון

המשך להנהיג פירושו להקשיב - עם שומע ולא עם מציית

ה', היא מצווה עלינו "לשמוע". משמעות הדבר עמוקה: **ציות עיוור איננו אידיאל יהודי. ה' איננו מבקש כניעה מכנית אלא הקשבה מודעת.** הוא רוצה שנהרהר, נבין, נפנים ונגיב. **להיות "עם שומע" פירושו להיות עם חושב.**

הרב זקס משווה בין התרבות היוונית הוויזואלית לבין היהדות כתרבות של שמיעה. איננו רואים את ה'; אנו שומעים אותו. הידיעה היא צורה של הקשבה. גם במנהיגות, כך הוא מדגיש, לפעמים המתנה הגדולה ביותר שאדם יכול להעניק היא הקשבה. סיפורו של ויקטור פראנקל ממחיש זאת: עצם העובדה שהיה מוכן להקשיב הצילה חיים.

מנהיג גדול איננו רק מי שיודע לדבר. **ההבדל בין מנהיג קטן לגדול מצוי לעיתים ביכולת להקשיב - לקול הדממה הדקה של הזולת ושל האל.**

מעובד מתוך האתר של הרב זקס וספריי השונים לקריאה בהרחבה סרקו את הברקוד

מנהיגות - מודל לחקוי

הקשבה כבוד

עצם מעשה ההקשבה הוא צורה של מתן כבוד. **כאשר אדם מקשיב באמת, הוא מאשר את אנושיותו של הזולת.** הוא איננו מבטל אותו, איננו ממנהר לשפוט ואיננו מכתוב פתרונות. כך נהגה המלכה הבריטית כאשר נשארה להקשיב לניצולי שואה מעבר לזמן המתוכנן.

ההקשבה איננה חולשה; היא ביטוי של עוצמה פנימית. גם שלמה המלך ביקש "לב שִׁמְעֵה". חוכמתו נבעה מיכולתו לשמוע את הבלתי נאמר. **מנהיגות אמיתית מתחילה לא בדיבור אלא בהקשבה עמוקה, רגישה ואמפתית.**

מנהיגות כהקשבה פעילה

מנהיגות איננה מתחילה בדיבור אלא בהקשבה. ספר דברים מלמד כי "שמיעה" קודמת ל"עשייה". מנהיג אמיתי איננו מי שכופה את קולו, אלא מי שיוצר מרחב שבו קולות אחרים יכולים להישמע.

הקשבה לאל מולידה הקשבה לאדם: לעני, לפגיע, למודר. עם שאינו שומע מאבד את רגישותו המוסרית. עם שומע בונה חברה של אחריות וחמלה.

עקרונות במנהיגות

עקרונות במנהיגות - הרב יונתן זקס | להנהיג פירושו להקשיב - עם שומע ולא עם מציית

טיפ מנהיגות

לפני שאתה מגיב - הקשב.
לפני שאתה פוסק - הבן.
מנהיגות איננה רק אמירה נכונה,
אלא יצירת מרחב שבו אחרים מרגישים נשמעים.
הקשבה בונה אמון. אמון בונה הנהגה.

עקרונות בחינוך

צוותי חינוך:

- **הקשבה ארגונית:** האם אנו באמת שומעים את הצוות או רק שומעים את עצמנו?
- **מנהיגות אמפתית:** האם אנו מקדישים זמן להקשבה ללא שיפוט?
- **קול חלש:** מי בבית הספר איננו נשמע מספיק?

תלמידים:

- **הקשבה אישית:** האם אתה מקשיב כדי להבין או כדי לענות?
- **כבוד לחבר:** כיצד הקשבה יכולה לשנות קשר חברתי?
- **אמפתיה:** מה קורה לאדם כאשר משהו באמת מקשיב לו?

